

КУЛТУРА

Култура - Брой 24 (2773), 27 юни 2014

Културните убежища

“Културно убежище” е надпис върху стъклата на **Contemporary Space** във Варна, който в студената зима насочвал към мястото, където хората можели да се чувстват топло и уютно. Сега той е част от неговото самоопределение. Contemporary Space се представя като пространство за „съвременно изкуство, социално място и културно убежище”. Открито през 2012 г. от **Билиана Рубинова** и **Васил Даскалов** на ул. „Марко Балабанов” 23 във Варна, пространството успя да „приюти” няколко пъти изложби в рамките на фестивала Contempo, както и събития, част от VIDEOHOLICA. За няколко години в него имаше самостоятелни представяния на Албена Баева, Иван Костолов, Кокимото, Самуил Стоянов, Цветан Кръстев, Иван Мудов и др. В момента то съчетава функциите на кафене, бар, книжарница, малка библиотека за съвременно изкуство. В него се провеждат школи по рисуване и не на последно място – то вече е една от най-интересните, идейно и архитектурно, галерии в страната.

Повод за този текст е самото място, където до 20 юни бе показана изложбата с фотографии на Бен Ритър (по-рано тази година тя можеше да се види във VIVACOM Art Hall, София) и където е планиран да се проведе първият дебат „Културата. Цени и ценности” от предстоящи бъдещи лекции и разговори по общественоназначими теми за Варна. Дебатът е част от проекта „Българска мрежа за граждански диалог”, по който фондация „Крео Култура” (Contemporary Space) е партньор с Центъра за култура и дебат „Червената къща”.

Повод за текста е обаче и един от продължаващите изложбени проекти на Contemporary Space - VIDEOCAVE (Видеопещера) с куратор Мария Василева, в рамките на който до 8 юни можеше да се види триканалната видеоинсталация на Калин Серапионов „Choose Training” (звук Ангел Симитчиев). Тя е втората „видео” изложба в рамките на проекта след „Еко истории” на Надежда Олег Ляхова през 2013 г. и продължава неговата основна цел да представя на публиката видеоинсталации, като така показва връзките между движещия се образ, архитектурата и гледната точка на зрителя в конкретно пространство.

Записи от бъдещето

От платоновия мит до холивудската продукция „Хищникът”, пещерата е пространство, изкривяващо представата за време. Тя е място на припомняне, а също и утроба на начала, в която минало, настояще и бъдеще се събират в някаква застинала, универсална идея за време. Инсталацията на **Калин Серапионов „Choose Training”**, показана във видеопещерата на Contemporary Space във Варна, не се занимава с темата за времето. Тя създава специфично усещане за време, използвайки възможностите на медията на видеото. Отделните образи са кратки, прекъснати, следващи като в мозайка един след друг записи. Изчистени, абстрахираны от живота тук и сега, тези образи идват сякаш от бъдещето, в което са „документ” на отминал живот. Живот, който не живеем, забравили сме, че сме живели и като че ли си припомняме. Настоящото в работата е моментът на съзрение; гледната точка на всеки един отделен зрител.

Видеоинсталацията е свързана пряко с друго произведение на художника - „Колкото далеч, толкова близо”, което преди по-малко от година беше показано в галерията на Института за съвременно изкуство, София. В него авторът изграждаше утопична картина от светлини и звуци, в която видео запис на лунно затъмнение бе съчетан със светещи обекти от лунапарк, казино, реклами и пусти среднощни осветени сгради. Архитектурата на сградите бе скрита. Оставени бяха само разноцветните светлинни обекти, които се появяваха и скриваха, премигнаха и движеха заедно с подскачащата луна, постепенно закривана от сянката на нашата планета. Звучите във видеото преминаваха в мелодия, след това прекъсваха отново. Така, заедно с монтажа, звукът изграждаше образен разказ в самата последователност на кадрите. Художникът създаде „космическа” перспектива на възприятие за съвременния град и културата на забавлението. Постави темата за безкрайното отдалечаване на природата, която достига до нас, предавана през различни канали, лещи и оптики на гледане. Като че ли луната може да се види само през обектива на камерата. Триканалната видеоинсталация „Choose Training” е продължение на този визуален опит, но в изцяло нова посока. Образът е по-сложен и е архитектурно разгърнат в пространството. Проекциите почти обграждат зрителя, на когото не е оставена възможна гледна точка да ги възприема едновременно. Самите колони в изложбената зала препречват картината. Работата е „композирана” на базата на отделни визуални теми и действия, които прекъсват, започват пак, преминават от едната проекция (канал) в другата. Светлините на града и рекламите се смесват с кадри от боулинг зала, ледена пързалка и фитнес, като мащабът на показване на предмети и хора остава един и същ. Лицата са в едър план така, както и кеглите в боулинг залата, и движещата се към тях топка. Средата се променя. По краищата на пространството, съвсем до пода на изложбената зала, пълзят светлини, те се сменят с образи от казино реклами и светлинни дъги от потънали в мрак фасади на сгради. После изведнъж се виждат хора на ледена пързалка. Момиче изпълнява завъртане, прескачайки от едната проекция в другата. След това боулинг зала отново. Топката преминава през стените на самото изложбено пространство в забавено движение, което може да се проследи. Кадърът се сменя - ето упражнения във фитнес, разтягане на мускули, скулптиране на тела с обектната перфектност и плътност... Паузите са смислов елемент от потока на образи така, както и звукът.

Калин Серапионов е от малкото художници в страната, които използват вече толкова демократизираната и достъпна медия на видеото като автономен художествен език. В работите му възможностите на камерата и различни техники на монтажа са инструменти за проследяване на движение, създаване на представа за усилие, натиск или усещане за обем. Образите са моделирани така, че, по собствените му думи, да се постигне „контролирана манипулация” на реалността. Те са абстрахиращи и отдалечени от зрителя. С последните две свои работи по различен начин художникът продължава интереса си към съвременния град. Ако в „Колкото далеч, толкова близо” той е свързан с (утопичното) връщане към въображаемата граница между „природа” и „култура”, то в „Choose Training” става въпрос за начина на живеене. Самото заглавие на работата идва от надпис на контролния екран на фитнес уред, който дава възможност за избор на една или друга програма за упражнения. Във видеоинсталацията този избор е превърнат сякаш във формална възможност, без реална, качествена промяна на средата. Ритъмът на живеене остава един и същ, независимо дали в боулинг залата или на ледената пързалка. Това е живот на спотаено отчуждение и самодостатъчно в самотата си съществуване, в което телата на хората са преплетени с предметите, а емоциите са въплътени в премигнащите светлини на обекти и реклами.

Повечето от произведенията на Калин Серапионов постигат такава точка на философска или поетична концентрация, на съзерцание, което е резултат на мислене чрез и в образи. Художникът се занимава най-често с мейнстрийм културата, с клишето, с визията за живота, такъв, какъвто се „продава” в съвременността. Във видеата му (бихме могли да се върнем назад към работи, като „Почти красиво”, 2003, или мултиканалната видеоинсталация „In Addition”, 2008) той обаче е оголен и разтоварен от всекидневния кич. Навикът или рекламното послание са оставени на заден план, като авторът се занимава с човешкия мотив и емоция като скрита „истина” в шарената, лъскава опаковка – с надеждата, очакването, любовта, страха, отвращението, красотата или отчуждението. Подобна многопластовост има в самия визуален език. В него може да се различа

фотографски опит в статичните кадри, умение за работа с видео, свързано с представяне на движение и обемност на обектите, както и кинематографични техники. Последните, заедно със специално композирания за работите звук, пораждат усещането за скрит разказ и превръщат картината в цялостен, хомогенен (възможен) образ на реалността.

Пътеки в настоящето

Изложбата на Калин Серапионов в Contemporary Space, Варна, имаше характера на събитие; не голямо и шумно, а малко и подготвено с вкус. Добрият пример, който може да бъде извлечен от него, се съдържа в самия принцип на селекцията. От една страна, изборът на художник, който в продължение на години развива свой сложен визуален език преди всичко в работата с видео и, от друга, изборът на място. Макар все още младо, това място започна с изграждане не само на положителен образ за себе си и интересен мениджмънт, но и с търсене на устойчив модел на съществуване. Последното превръща Contemporary Space в един от примерите за новия тип пространство за изкуство, които започнаха да се появяват в последните години. Те са различни първо от официалните институции, голяма част от които все още са бастиони на загубилия социална валидност социалистически модел на културно производство. Различни са и от възникналите на друг етап неправителствени организации и сдружения, чиито мениджмънт често е обвързан със следването на определена политика или „запълване“ на ниша. „Новите“ (условно казано в случая) места са пространства, които са създадени на базата на една или друга финансова формула, позволяваща им минимално самостоятелно оцеляване, над което се надгражда и развива дейността им. Те възникват повече или по-малко спонтанно на основата на споделен интерес, кауза, мотивация, дейност или ясна цел, за която се търсят възможни решения. За тях, разбира се, не би могло да се говори като за уникални модели. Дори в близката ни история можем да намерим примери за галерии и пространства, които отварят и затварят врати и чието културно въздействие може да бъде измерено само чрез проучване на архива. А той слабо и бавно влияе на общия ход на официалната културна политика. Все пак обаче, разлика има и тя се състои както в индивидуалните модели и конфигурации от дейности и цели, така и в публиките, и във формиращите се постепенно визии за изкуство, не на последно място и в самата децентрализация на местата. Преди години (все пак не чак толкова отдавна) Галерия Сариев в Пловдив трансформира дейността си така, че заяви ясен комерсиален интерес преди всичко към полето на съвременно изкуство. И до момента тази дейност изглежда трудно постижима именно като бизнес стратегия в условията на страната. За сметка на това обаче, около галерията възникнаха други места – artnewscafe и Фондация Отворени Изкуства. Те откриха нови полета на реализация и до момента работят както за създаването на публики, така и на контекст за дейността на галерията. Contemporary Space във Варна изглежда също предлага специфичен устойчив модел, макар и засега различен. В него води не толкова желанието за реализацията на определен продукт (каквото може да бъде съвременното изкуство), колкото за създаването на социално и културно поле, в което може да се говори и да се живее с изкуство (колкото и банално да звучи това). Така, едно от най-новите пространства за изкуство във Варна, по думите на своите създатели, възниква от „отегчението“, от естествената нужда за диалог и общност от хора, с които да споделяш. Бихме могли да кажем също и от културна самота. Възможно ли е това усещане да се превърне първо в позитивна и активна дейност, а след това и в ясен културен модел на функциониране, предстои да видим. Във всеки случай, заявката да се работи по-скоро за изграждане на диалогична среда и по-малко да се инвестира в производството на големи събития сродява Contemporary Space с пространства като например the fridge & Социален център Хаспел. Все още не дотам ясно и при всички случаи засега утопично, подобни места съдържат потенциал за мислене на изкуството (освен като продукт по неизбежност) като социален проект, който има преди всичко културни и политически аспекти на въздействие и присъствие в живота на обществото. Може би именно подобни места можем да наречем културни убежища, които (след зимата) продължават да функционират като заслони наред с културния потоп от всякакви събития, в който живеем. Потоп, който рискува да се превърне в наводнение

посред огромната, в определени отношения небалансирана, неселективна, работеща на сляпо и официозна продукция на случващата се в момента надпревара за Европейска столица на културата.

Владия Михайлова